

R. VIII: 2010

Nr 28 (257)

Data odczytu: 29.9.2010

Data wydania: 29.9.2010

817. spotkanie

Edward Wiśniewski

Historia ulicy Solnej

Ulica Solna była już w średniowieczu traktem łączącym zamek krzyżacki z jego posiadłościami we wsi Fijewo. Władza krzyżacka, budując zamek, wznosiła również w jego obrębie budynki gospodarcze jak stodoły czy spichrze. Służyły one do gromadzenia i przechowywania płodów rolnych jak zboże, artykuły spożywcze – głównie mięso, ryby, które wymagały solenia w celu zachowania świeżości. Przykładem takiej gospodarki jest opisany spichlerzyk przy obecnej ulicy Zamkowej w „Inwentarzu starostwa grudziądzkiego z 1739 r.” Opisany jest jego stan budowlany jak i sposób przechowywania produktów żywnościowych. Dynamiczny rozwój ul. Solnej nastąpił na początku I rozbioru Polski w 1772 r. Ulica ta weszła w skład nowo powstałego Przedmieścia Kwidzyńskiego, które zostało zasiedlane przez sprowadzonych z Niemiec kolonistów. Zatrudnieni oni byli przy nowo budowanej twierdzy w Grudziądzu. Wybrukowano najpierw obecną ulicę Wybickiego a zarazem ulicę Solną, która nie miała chodników, po bokach były tylko rynsztoki. W celu lepszego zobrazowania historii tej ulicy, podzieliłem ten teren na 4 rejony (patrz mapa z 1909 r).

I rejon: obręb ul. Zamkowej, Solnej i Podgórnej.

W 1776 r. zbudowano dwa magazyny (nr 1 i 2), przeznaczone dla budującej się twierdzy i jej pracowników, jako przechowalnia artykułów spożywczych jak i paszy dla bydła. Po I wojnie światowej w 1920 r. przejął magazyn (nr 1) B. Mroczyński, zakładając „Warsztat samochodowy”. Na przełomie lat 30-tych XX w. właścicielem tego obiektu był „Związek Strzelecki”, działający przy garnizonie wojskowym.

Magazyn nr 2 służył od 1920 r. jako magazyn artykułów kuchennych, szkła i porcelany, z odrębnym wejściem od ul. Podgórnej. Istnieje do dnia dzisiejszego.

Domki usytuowane przy ul. Solnej, powstałe w połowie XIX w. mieściły Urząd Skarbowy (Podatkowy), Urząd Celny oraz służyły za mieszkanie dla pracowników wymienionych urzędów. W IV kwartale zbudowano studnię-pompę, skąd mieszkańcy pobierali wodę dla celów gospodarczych i spożywczych. Z chwilą uruchomienia wodociągów miejskich zlikwidowano studnie w mieście. Obecnie na tym rejonie powstało osiedle TBS i nowoczesne domy.

Rejon II . Obręb ul. Podgórnej, Solnej i Wybickiego.

Na tym terenie należy wymienić powstały budynek Teatru Miejskiego, powstałego w 1844 r., początkowo jako sala widowiskowa, a dnia 14 II 1847 już jako Teatr Miejski. Był to budynek zbudowany z tzw. „pruskiego muru” (drewniana ażurowa konstrukcja nośna uzupełniona murem z cegieł). Budynek trzykondygnacyjny, usytuowany bokiem do ul. Podgórnej. Główne wejście było od ul. Solnej. Na parterze było 153 miejsc siedzących, na piętrze 76 miejsc, na II piętrze 66 miejsc. Na I i II piętro prowadziły schody drewniane, obudowane, umieszczone wzdłuż zewnętrznych ścian bocznych. Scena wraz z pomieszczeniami dla orkiestry i artystów znajdowała się naprzeciw głównego wejścia. Pierwszy spektakl wystawiono w 1847 r. – Toepfera „Człowiek ze stanu mieszczańskiego”. Przyjeżdżały następne zespoły teatralne

z Gdańska i Elbląga, przedstawiając spektakle, gdyż dopiero w 1880 r. powstał miejscowy teatr amatorski, przekształcony później w zawodowy, utrzymywany przez „Towarzystwo Teatralne”. W 1910 r. teatr przestał istnieć ze względu na przepisy o bezpieczeństwie. Budynek zamieniono na magazyn szkła, porcelany i wyrobów kuchennych. W czasie działań wojennych w I kwartale 1945 r. obiekt ten został bardzo zniszczony i po wyzwolenia Grudziądza przez Armię Radziecką w 1945 r. budynek rozebrano.

Rejon III. Obręb ulic Nadgórnej, Solnej, Kościuszki.

Od strony ul. Nadgórnej, do lat 70-tych XIX w. znajdowały się stajnie dla koni należących do artylerii, stacjonującej w twierdzy.

Przy ul. Solnej powstał w 1771 r. przytułek dla starców i ubogich wyznania ewangelickiego, przekształcony w 1873 r. w „Szpital ewangelicki”. Jest to budynek dwupiętrowy z charakterystyczną wieżyczką. Obiektem tym zawiadywała „Fundacja B. Herwerta”. Po wybudowaniu nowego szpitala w Grudziądzu przy ul. Szpitalnej, budynek ten zamieniono na lokale mieszkalne. Ulicę Kościuszki wytyczono dopiero na początku XX wieku nazywając ją Courbière Strasse.

Rejon IV

Na narożniku ul. Solnej i Kościuszki do 1911 r. stał domek w ogrodzie. Wtedy to pobudowano 4-kondygnacyjny dom lokatorski. W 1927 r. właścicielką była Elfrieda Merten. Wśród lokatorów zamieszkiwał profesor malarz Wacław Szczeblewski.

Poniżej ul. Solnej, naprzeciw Teatru, budynek mieszkalny posiadał F. Dunajski trudniący się tapicerstwem, a na zapleczu istniała stolarnia. Wg wszelkiego prawdopodobieństwa na tym terenie w 1776 r. istniała Poczta Konna, działająca do połowy XIX w.. Poczta przeniesiono początkowo na naroże obecnych ulic Wybickiego i Sikorskiego (naprzeciw „Ubezpieczalni”). W 1883 r. pobudowano „Poczta Królewską” na narożu ulic Sienkiewicza i Mickiewicza i przeniesiono wszystkie oddziały do jednego budynku. Na początku ulicy Solnej do 1920 r. istniał zakład fotograficzny Schinkowsky`ego, a w okresie do 1939 r. przejął ten zakład B. Lange.

Od 1781 r. nazywano tę ulicę Posttrasse, czyli Pocztową a w 1872 r. przemianowano ją na Salzstrasse czyli Solną, a to ze względu na gromadzenie dużej ilości tego artykułu w magazynach (Rejon I).

Obecnie ul. Solna jest zabudowana również przez niskie domostwa ze sklepami prowadzącymi działalność gospodarczą.

Objaśnienia do wycinka mapy z 1909 r.

Rejon I. Obręb ul. Zamkowej, Solnej i Podgórnej

1. Budynek magazyn – nieistniejący
2. Budynek magazyn – istnieje
3. Urząd Skarbowy (Podatkowy) i Urząd Celny
4. Budynki Mieszkalne
5. Studnia-pompa – nie istnieje

Rejon II. Obręb ul. Podgórnej, Solnej i Wybickiego

6. Teatr Miejski – nie istnieje
7. Parking

Rejon III. Obręb ul. Nadgórnej, Solnej, Kościuszki

8. Domy lokatorskie
9. Dawny Szpital Ewangelicki

Rejon IV.

10. Budynek 4-kondygnacyjny, dawniej domek w ogrodzie.
11. Dawniej domy mieszkalne, m. in. rodziny Dunajskich, w XVIII w. Poczta
12. Przed I wojną światową zakład fotograficzny Schinkowsky`ego, później B. Langego.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.